

НЕДОЗВОЛЕНА ТРГОВИЈА И ШВЕРЦ СО ТУТУН

Марјан Котески, Влатко Котески

Факултет за безбедност – Скопје

ВОВЕД

Постепено изоставајќи ја зад себе транзицијата, Република Македонија продолжува понатаму со огромен број на различни видови кривични дела кои се вршат на нејзината територија, дел од нив како последица токму на транзициониот период. Тоа е период на беззаконие, на нецелосни и контрадикторни, недоречени законски решенија кои не можеа да дадат одговор на реалната ситуација со криминалот поради тоа што некритички се презедоа законите од претходниот систем и се сакаше истите да се користат во едни сосема поинакви општествени услови.

За да се извршат голем број од кривичните дела на територијата на Р.Македонија, била потребна помош од власта, од некои функционери кои, доколку професионално и совесно си ја вршеле својата работа, кривичните дела не би биле извршени. Тоа е карактеристика на организираниот криминал, т.н.р. „криминалот на белите јаки“. Бидејќи во Р. Македонија сè уште не е изречена ниту една правосилна судска пресуда за организиран криминал, не можеме ни да зборуваме за постоење на истиот. Затоа, пак, можеме да кажеме дека постојат сериозни индиции дека на територијата на нашата држава постои и се извршува организиран

криминал. Според ЕУ и Советот на Европа, за постоење на организираниот криминал потребно е да постојат 4 задолжителни:

- Соработка на три или повеќе лица;
 - Активност во текот на подолг или недефиниран период;
 - Поврзаност со владеачките структури;
 - Потрага по профит и моќ;
- Освен нив, постојат и неколку опциони критериуми, и тоа:
- Поделба на задачите;
 - Интерен систем на контрола и дисциплина;
 - Перење на пари, итн.

Еден од проблемите со кои се соочува нашата држава е и недозволената трговија и шверцот со најразлични добра и стоки, меѓу кои и тутунот. Во овој труд ќе се задржам на методиката на откривање и докажување на овој вид на криминалитет, кој особено ја погодува економијата и сериозно го оштетува буџетот на Р. Македонија. Затоа, прво ќе се запознаеме со тоа што е всушност тутунот, со неговите карактеристики, намената, начинот на користење итн. Воедно, потребно е да се запознаеме и со законската регулатива на тутунот во Р.Македонија, за да имаме еден ориентир, со што треба да се занимаваме, а воедно и од каде и на каде да ја водиме целата истрага.

ШТО Е ТУТУНОТ?

Тутунот (од латински *Nicotiana tabacum*) потекнува од Америка.

Тутунските листови се пушат во облик на пури, цигари, наргиле, итн. Пушењето е потенцијално штетно за белите дробови и според голем број на медицински истражувања,

може да предизвика разни заболувања, како рак, астма и др. Тутунот може и да се цвака, “макнува“ (става помеѓу образот и непцето) и вшмркува со нос како фино мелен бурмут. Тој предизвикува навика кај корисниците да го користат секој ден.

Тутунот содржи никотин, силен невротоксин кој е особено опасен и штетен. Секој начин на земање на тутунот доведува со апсорпција на никотинот во различни количества во крвотокот на уживателот и, со

време, до развиток на толеранција и зависност. Смртоносна доза на никотин има во половина пура или три цигари, меѓутоа, само мал дел од никотинот од овие производи оди во чадот.

ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА ЗА ТУТУНОТ ВО Р. МАКЕДОНИЈА

Во Република Македонија како и тутунските производи, според **Законот за акцизите**, претставуваат акцизни добра, односно добра кои подлежат на акцизи при нивното производство и увоз на акцизна територија.

За одредено лице да се занимава со извршување на дејност поврзана со акцизни добра, односно да произведува, складира, прима или испраќа добра подлежни на акциза, потребна му е овластување од Министерството за финансии и акцизна дозвола. Притоа, производителот или увозникот на овој вид акцизни стоки, плаќа не така мали суми за акциза, односно давачки во форма на данок на државата.

Предмет на одданочување (акциза) се следниве тутунски добра:

- Пури и цигарилоси
- Цигари
- Тутун за пушење, и тоа:
 - Fino сечкан тутун за виткање цигари и
 - Друг тутун за пушење.²

Според **Законот за тутун и тутунски производи**, со производство на тутун можат да се занимаваат физички и правни лица (производители) врз основа на договор за производство и откуп на тутун склучен со правен субјект регистриран за откуп и обработка на тутун (откупувач).

Промет на тутунски производи, извоз и увоз, можат да вршат правни лица регистрирани во трговскиот регистар за вршење извоз и увоз на тутун и тутунски производи и запишани во регистарот на извозници и увозници на тутунски производи што го води *Министерството за економија*. За да може да работи, правното лице мора да ги исполнува следниве услови:

- да располага со соодветен магацински простор;
- да располага со соодветна опрема за складирање;
- и да има вработено најмалку едно лице со високо образование и најмалку една година искуство во трговија со тутун.

Надзор на спроведувањето на одредбите од Законот за тутун и тутунски производи – (“Сл. весник на Р Македонија” бр. 24, 28.2.2008 год.) вршат *Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и Министерството за економија, како и Државниот инспекторат за земјоделство, Државниот пазарен инспекторат и инспекторите за храна*.³

Овие институции треба постојано меѓусебно да разменуваат информации и податоци за актуелната состојба, т.е. да соработуваат меѓусебно доколку се јави таква потреба (на пр., во случај на шверц и недозволена трговија со тутун и тутунски добра).

¹ Преземено од Википедија, <http://mk.wikipedia.org>

² Закон за акцизите (“Сл. весник на Р Македонија” бр.32 од 27.04.2001 год.)

³ Закон за тутун и тутунски производи (“Сл. весник на Р Македонија” бр.24 од 28.02.2008 год.)

НЕДОЗВОЛЕНА ТРГОВИЈА - ШВЕРЦ СО ТУТУН

Спречен шверц на тутун

Следува пример за спречување на шверц со тутун во Република Македонија:

На железничкиот граничен премин “Табановце” на влезот во државата, царинските работници кратко време по полноќ откриле и заплениле над 10 тони ситно режан тутун. Тутунот бил пронајден во еден од вагоните на товарен воз кој сообраќал на релацијата Виена - Солун. Спакуван во кутии требало да стигне до Грција. Во декларацијата на стоката чиј сопственик е австриска фирма, стоело дека се превезува обична хартија.⁴

Според царинските службеници, станува збор за ситно режан тутун подготвен за производство на цигари, при што од едно кило таков обработен тутун можат да се произведат илјада парчиња цигари. Набавната цена на шверцуваниот тутунот се проценува на еден милион и 300 илјади евра.

Мерка која е преземена од страна на службениците на граничниот премин

е одземање и привремено задржување на стоката. Против австриската фирма е поднесена кривична пријава. Тутунот бил наменет за грчка фирма, а не се исклучува можноста да бил наменет и за македонскиот црн пазар. Тоа подоцна се утврдува со истрагата, а со лабораториски анализи се испитува квалитетот на тутунот.

Прекинат шверц на 70 килограми тутун

Граничните полицајци успеале да прекинат шверц на неколку бали тутун тешки над 70 килограми кај граничниот премин Блаце кон Косово. Тутунот бил пронајден во возило, кое било паркирано на плац на печатницата “Европа 92”.

Според познавачите на тутунскиот бизнис, зголемувањето на цената на цигарите го зголеми шверцот и го уназади тутунското стопанство. Само во последната година земјавата изгубила околу 10 милиони евра од извоз на фалсификувано производство и од шверцот на тутун и на цигари на косовскиот и на пазарите на поранешна Југославија. Поради тоа, дури и компанијата “Филип Морис” упати загрижувачко писмо до администрацијата на УНМИК на Косово.

Од продажба на тутун и тутунски преработки до крајот на август годинава Владата инкасираше повеќе од 63,7 милиони долари. Во споредба со истиот период лани,

извозот на тутун и цигари годинава бил зголемен за 65 проценти.⁵

Мерки кои се преземени се приведување на Скопјанецот Љ.А. во чија сопственост било возилото и заплenuвање на тутунот, бидејќи за него не поседувал никакви документи, а против лицето е поднесена кривична пријава за шверц според Законот за акцизни стоки.

Доколку погледнеме во Кривичниот Законик на РМ, шверцот со тутун можеме да го поврземе со повеќе или со некој од наредните членови од: член 277 – “Недозволена трговија“ член 278 “Криумчарење“ и член 278-а - “Царинска измама“.

Кривичното дело “Недозволена трговија“ во КЗ на РМ е определено како:

(1) Тој што неовластено купува, продава или разменува предмети или стоки од поголема вредност, чијшто промет е забранет или

⁴ Преземено од: <http://www.kumanovonews.com/vestii/34-vesti/860-sprecen-sverc-na-tutun> [пристапено на 10.06.2009]

⁵ Преземено од: <http://www.vecer.com.mk> (Вечер 2006-12-02) [пристапено на 10.06.2009]

ограничен, ако не постојат обележја на некое друго дело, ќе се казни со парична казна или со затвор до една година.

Во став 2 се санкционира сторителот кој организирал мрежа на препродавачи или посредници со парична казна или со затвор до три години.

Доколку ова дело го стори правно лице, се казува со парична казна.

Според КЗ на РМ предвидено е предметите и стоката на недозволената трговија да се одземат.

Кривичното дело “криумчарење“ во КЗ на РМ е определено како:

(1) Тој што се занимава со пренесување стоки преку царинска линија, избегнувајќи ја царинската контрола, или тој што избегнувајќи ја царинската контрола ќе пренесе стока од поголема вредност, ќе се казни со парична казна или со затвор до четири години.

(2) Ако стоката е од значителна вредност, сторителот ќе се казни со парична казна или со затвор од шест месеци до пет години.

(3) Тој што организира банда, група или друго здружение заради вршење на делото од став 1 или за растурање на неоцаринети стоки или делото го изврши вооружен со огнено оружје или со употреба на сила или закана, ќе се казни со затвор од една до пет години.

Се санкционира и службеното лице кое го помага, овозможува или прикрива или ако не го спречува вршењето на делата од ставовите 1 и 2, со казна затвор од една до десет години.

Се казува и обидот за ова дело.

Доколку делото го стори правно лице, се казува со парична казна.

Стоките што се предмет на делото од ставовите 1 до 3 и средствата за нивното

пренесување и растурање се одземаат, а ако нивното одземање не е можно, тогаш се одзема друг имот што одговара на нивната вредност во времето на извршување на делото.

Средствата за пренесување и растурање на стоката се одземаат и кога се во сопственост на трето лице, кое знаело или било должно и можело да знае дека ќе бидат употребени за пренесување или растурање. Средствата се одземаат секогаш ако се специјално конструирани, адаптирани, изменети или прилагодени на кој било начин, со цел криење на стоки.

Кривичното дело “Царинска измама“ во КЗ на РМ е определено како:

(1) Тој што со намера самиот или некој друг да избегне целосно или делумно плаќање на давачки и даноци кои се плаќаат при увоз или извоз на кој е обврзан со закон, на царинскиот орган ќе му даде лажни податоци за стоки и други факти од влијание за пресметката за наплата или враќање на давачките и даноците, или нема да исполни обврска според законот, што е од влијание на пресметката на давачките и даноците кои се плаќаат при увоз или извоз, или на друг начин го доведува во заблуда царинскиот орган, а износот на давачките и даноците кои се плаќаат при увоз или извоз е од поголема вредност, ќе се казни со затвор од шест месеци до три години и со парична казна.

Доколку износот на давачките и даноците кои се плаќаат при увоз или извоз е од големи размери, следува казна затвор од една до пет години и парична казна.

Доколку износот на давачките и даноците е од големи размери, сторителот се казува со затвор најмалку четири години и со парична казна.

Обидот за ова дело е казнив.

Ако, пак, делото од став 1 го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

Кој и како го врши шверцот со тутун?

Од кривично-правното одредување на ова негативно поведение се согледува дека шверцот со тутун се врши од страна на физички и правни лица со пренесување на истиот преку границата на РМ (извоз), или со внесување во РМ (увоз), а притоа избегнувајќи ја граничната контрола, за да се избегне плаќање на данок, царина и акцизи. Но, често

се јавува потребата од организирање во групи, со цел поделба на улогите за шверцот полесно да се изврши.

Постојат повеќе начини на шверцување, кои зависат од карактерот, искуството, знаењето и врските што ги има сторителот на шверцот со тутун. Најчесто, тоа е преку избегнување на царинската контрола. А

како се избегнува царинската контрола? Наједноставниот начин е со подмитување, поткупување, односно корумпирање на царинските работници, што директно ни дава сериозни индикации дека во РМ постои организиран криминал. Но, шверцот може да биде извршен и без или без вмешаност на царинските службеници, односно со постоење на целосна легална документација дека се пренесува одредена стока, на пример: хартија, облека и слично, односно добра за кои не се плаќаат акцизи и за кои не е потребно да се вади посебна акцизна дозвола, а всушност се пренесува тутун. Тоа и не е толку тешко изводливо, бидејќи царинските службеници немаат технички можности, а не е ни исправно да ја отвараат секоја кутија за да проверат дали навистина се пренесуваа стоката којашто е наведена во документацијата, освен се разбира, ако постојат сериозни и проверени сознанија за тоа. Друг начин е кога во документацијата е наведено дека се пренесува тутун, но не е наведена вистинската класа, (квалитет) на тутунот, или пак вистинската количина, туку е наведено дека се пренесува многу помала количина и со помал квалитет од таа што реално се пренесува. Со тоа, царинските службеници се доведуваат до заблуда, за да се платат помали акцизни давачки, царина и данок. Најчесто овој начин на шверцување го вршат правните лица, фирми, односно тутунски комбинати. Ако станува збор за не толку големи количини на тутун, до неколку десетици килограми, и доколку иститот го шверцува физичко лице кое нема можности да изготви фалсификувана

документација, нормално дека тоа исто лице нема да ги користи легалните гранични премини, туку тутунот ќе го внесе или изнесе од РМ преку т.н. „козји“, односно планински патеки, каде граничната контрола е ослабната или воопшто ја нема. Тоа најдобро го знае локалното население, кое и најчесто се бави со овој вид на криминал, во отсуство на други начини за егзистенција.

Многу добар пример за еден од начините на шверцување на тутунот преку границите на РМ може да се види на прикажаната слика, каде во специјално изработен бункер на дното од моторното возило се пренесува тутун или тутунски производи.

Во вршењето на шверцот со тутун неретко се вмешани и високи политички претставници, кои користејќи ја својата функција, положба, моќ и ситуацијата во земјата го вршат овој тип на криминал како начин за брзо богатење, надевајќи се дека тоа ќе остане под велот на тајноста, далеку од јавноста.

Овој криминал е доста сериозен, со многу тешки последици и вмешаност на највисоките политички врвови и нивна поврзаност со организирани криминални здруженија, банди и групи. Тоа наложува сериозен пристап од страна на полициските службеници и инспекторите задолжени за справување со него, а воедно бара од нив да бидат „имуни“ на намерите за нивно корумпирање и да бидат истрајни.

Начини за дознавање за постоење на шверц со тутун

Како и за сите останати видови на кривични дела, најчест начин за дознавање за постоење на овој вид на криминал се известувањата од страна на граѓаните,

или пак сведоците. Притоа, разликуваме сведок по гледање и сведок по слушање, кој слушнал дека постои овој вид на криминал и сака да и помогне на полицијата. Не се

ретки ни случаите на примање анонимни и псевдонимни пријави од граѓани кои сакајќи да и помогнат на полицијата, а притоа плашејќи се за себе си и за своите најблиски, го избираат токму овој начин на пријавување. Доколку се утврди дека пријавата е вистинита, нема потреба да се утврдува идентитетот на лицето кое го пријавило истото. Но, доколку се работи за лажно пријавување на кривично дело, потребно е да се утврди идентитетот на лицето, поради што и тоа претставува кривично дело.

Друг начин за дознавање е преку мас - медиумите, т.е. преку статиите на дневните, неделните весници, интернет-форумите, блогите, ТВ-дебатите и слично, во кои некои од високите политички претставници, од власта или опозицијата, или некои од одговорните лица во тутунската индустрија меѓусебно се обвинуваат за нерегуларни, незаконски активности, или за исчезнување на поголеми или помали количини тутун, без никакво покритие за нив. Ваквите сознанија не треба да се сфатат само како политичка игра, туку сосема сериозно и инспекторите треба да ги преземат сите потребни оперативнотактички мерки и истражни дејства за да ги проверат ваквите кажувања.

Исто така, до податоци се доаѓа и преку користење на соработници, соработничка мрежа, па може и со користење на ППИ (прикриен полициски извидувач), што во суштина е и многу ризична мерка.

Од особена важност за дознавањето за постоење на овој вид на криминал е и соработката на МВР со останатите државни органи и институции кои во својот делокруг на работи вршат и работи кои се поврзани со тутунот и тутунската индустрија, како што се: *Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и Министерството за економија, како и Државниот инспекторат за земјоделство, Државниот пазарен инспекторат и инспекторите за храна*, кои преку своето секојдневно работење се во можност да дојдат до сознанија или индиции дека е извршен или се подготвува извршување на шверц на тутун. Веднаш штом ќе дојдат до вакви сознанија, тие треба да го известат МВР. Исто така, од особена важност се и известувањата од царината, која всушност доаѓа во директен допир со оваа општествено негативна појава. Пожелно е да го споменеме и инспекцискиот надзор во документацијата на

правните и физичките лица кои се занимаваат со производство, промет, трговија и транспорт на тутун, а воедно и проверка, преглед и/или претрес во магацините каде тие го складираат иститот.

Од големо значење е и дознавањето за постоење на шверц преку секојдневното работење на полицијата, односно преку позорната и патролната дејност. Добар пример за ова е случајот којшто е посочен погоре, а кој се однесува на прекинат шверц на тутун од 70 кг од страна на граничните полицајци, на кои при вршењето на дејноста возилото во кое што тутунот се наоѓал им станало сомнително и, во рутинска контрола, шверцот бил откриен и спречен.

Непроценливо значење во полициското работење за откривање, а претходно и дознавање за подготвување и извршување на ова кривично дело е и соработката со меѓународните полициски организации, странски полициски служби, во однос на размената на информации и податоци, особено преку Интерпол, Европол и сл.

Индиции за постоење на шверц со тутун претставуваат и појавата на тутунски производи без маркичка и без ознаки за производството, производителот итн, продажбата на тутунот и тутунските производи по многу помала цена, како и брзото богатење и уживање во плодовите од криминалот на лица чија дејност е поврзана со производство и промет со тутун и тутунски производи.

Друга индиција дека постои или дека ќе дојде до шверц со тутун се зголемените царински, даночни или акцизни давачки кои лицата кои вршат дејност поврзана со овој вид на акцизни добра треба да ги платат на државата, како и давачките за посебни акцизни дозволи кои, доколку регуларно ги подмират, за нив лично ќе останат многу помалку пари отколку вака, со шверцување, каде што заработувачката е 100%. Друга индиција за постоење на шверц со тутун е доколку одреден тутунски комбинат извесен период работел со полна пареа, правел голем обрт на пари и во последните неколку реколти вршел откуп на големи количини тутун, а сепак прикажува производство и продажба со многу помал обем, и тоа во неколку наврати. Тоа укажува дека разликата во производството е прошверцувана надвор од државата, со цел стекнување противправна имотна корист, а притоа тутунот кој што е

шверцуван се прикажува како неупотреблив за производство. Индиција би била и доколку одредени физички лица вршат производство на тутун во големи или мали количини, истиот го продаваат, реинвестираат, уживаат во заработката а не плаќаат данок на добивка.

Методика на откривање и докажување на шверцот со тутун

По првичните сознанија дека постои шверц со тутун од страна на едно или повеќе лица од кој било извор, информациите треба да се проверат уште од еден, два или повеќе извори. Доколку информацијата ја добиваме од познато лице, потребно е веднаш да го предупредиме дека и лажното пријавување на кривично дело претставува кривично дело. Значи, потребно е првично добиената информација да се обработи и да се провери со помош на меѓународната полициска соработка, за да се утврди дали станува збор за поединец или за организирана криминална група која се занимава со шверц на тутун. Потоа се собираат сознанија, ако тоа е можно, за начинот и патот по кој се пренесува тутунот и доколку пренесувањето се врши преку легалните гранични премини, се утврдува дали постои поврзаност со царинските службеници. Доколку се работи за организирана транснационална криминална група, се јавува потреба и од меѓународна полициска соработка. Во ваков случај може да се применат и некои од посебните истражни мерки (*заради обезбедување податоци и докази неопходни за успешно водење на кривичната постапка кои на друг начин не можат да се соберат или нивното собирање би било сврзано со поголеми тежокости, за кривични дела за кои е пропишана казна затвор од најмалку четири години и за кривични дела за кои е пропишана казна затвор до пет години за кои постои основано сомнение дека се извршени од страна на организирана група, банда или друго злосторничко здружение, може да се нареди преземање на посебни истражни мерки*), и тоа:

1) *Следење на комуникации и влез во дом и други простории или во превозни средства заради создавање на услови за следење на*

При вршење на контрола, тие кај себе немаат документи за продажба на произведениот тутун, а и ако имаат документација, таа е лажна, и покажува многу помали количини од реално продадените.

комуникации, под услови и постапка утврдени со закон;

2) *Увид и пребарување во компјутерски систем, одземање на компјутерски систем или дел од него или базата за складирање на компјутерски податоци;*

3) *Тајно набљудување, следење и визуелно-тонско снимање на лица и предмети со технички средства;*

4) *Привиден (симулиран) откуп на предмети, како и привидно (симулирано) давање поткуп и привидно (симулирано) примање поткуп;*

5) *Контролирана испорака и превоз на лица и предмети;*

6) *Користење на лица со прикриен идентитет за следење и собирање на информации или податоци;*

7) *Отворање привидна (симулирана) банкарска сметка, на која може да се вложуваат средства што потекнуваат од сторено кривично дело и*

8) *Регистрирање на привидни (симулирани) правни лица или користење на постојни правни лица заради собирање на податоци.⁶*

Ако ги анализираме кривичните дела “Недозволена трговија“, “Криумчарење“ и “Царинска измама“, ќе забележиме дека сите тие во еден дел од себе ги исполнуваат условите за примена на посебните истражни мерки, кои можат да бидат применети доколку има потреба за обезбедување на податоци и докази неопходни за водење на кривичната постапка. Тоа се кривични дела за кои е пропишана казна до 5 години затвор, а за кои постои сомневање дека се извршени од организирана криминална група, злосторничко здружение и слично.

Примената на овие мерки претставува проактивна истражна опција која во својата

⁵ Закон за кривична постапка („Сл. весник на Р.Македонија“ бр.15 од 07.03.2005 год.)

суштина ги има борбата и спречувањето на криминалот како негативна општествена појава, а не само реагирање на криминалот. Со правилна примена на овие мерки може да се дојде до податоци, информации и докази за целата криминална стриктура, па дури и за вмешаноста на високите политички претставници и претставниците на власта во овој вид на криминална активност, што може да помогне не само во откривањето, докажувањето и расветлувањето на конкретното кривично дело и/или неговото спречување, туку во целосното искоренување на оваа и други криминални активности за чие извршување е потребна поддршка од припадници на власта. Тоа воедно може да помогне и при докажувањето и расветлувањето на некои претходно сторени кривични дела кои “седеле“ заборавени во фиоките на полицијата, како кривични дела сторени од непознат сторител.

Секоја од осумте посебни истражни мерки наведени во законот за кривична постапка, наоѓа своја примена во откривањето, докажувањето и разјаснувањето на криминалната активност шверц на тутун, но таа примена треба да ја пронајде и идентификува самиот криминалист. Како ќе биде применета конкретната мерка зависи од искуството, креативноста, иновативноста и знаењето кое го поседува криминалистот. Значи, не постојат строги правила каде, кога и

која мерка треба да биде применета. Најважно е при нивната примена да се почитуваат законите, уставот, и одредбите од истите, особено оние кои се однесуваат на човековите слободи и права и правото на приватност. За секоја примена на овие мерки потребно е да се добие одобрение од Јавното обвинителство.

Со законитата, етичката и контролирана примена на посебните мерки може да се дојде до исклучително важни докази, податоци и информации за овој сериозен криминал, до кои не е можно да се дојде преку секојдневното или “обично“ полициско работење. Тие претставуваат значајна алатка во борбата против криминалните активности.

Но, доколку не постојат основи за примена на посебните истражни мерки, криминалистот треба да се потпре на секојдневното оперативно работење, и да го открива овој вид на криминална активност преку останатите начини за дознавање на постоење на кривично дејство, што претходно беа наведени во делот *Начини за дознавање за постоење на шверц со тутун*.

Кога ќе ги собере сите потребни податоци, информации и докази за постоење на овој вид криминална активност, криминалистот ќе и поднесе издржана кривична пријава до Јавното обвинителство, придружена со сите докази со цел да не биде вратена од јавниот обвинител.

ЗАКЛУЧОК

Шверцот со тутун, а и генерално сите видови на шверц бараат сериозен, професионален и етички пристап за да се има краен ефект од истрагата, односно поднесување на издржана кривична пријава која нема да биде вратена од Јавниот обвинител и со која обвинетите лица по главниот претрес ќе бидат прогласени за виновни и ќе бидат соодветно осудени, со правосилна судска пресуда.

Откривањето, докажувањето, расветлувањето и спречувањето на овој вид на криминална активност истовремено зависи и од моралните вредности, креативноста, иновативноста, искуството и знаењето на криминалистот. За борбата против овој криминал потребни се искусни криминалисти кои веќе го имаат “испечено занаетот“, односно имаат стекнато доволно големо искуство и

знаење. На младите и штотуку дипломирани криминалисти, кои навлегуваат во овие води со солидни знаења стекнати во образовниот процес, сепак им недостига искуството, кое е круцијално за оваа работа. Начинот на кој криминалистот ќе ги собира информациите зависи од него самиот, а воедно и од законската основа, па доколку постои можност и потреба, тој ќе ги примени и посебните истражни мерки или ќе се потпре на оперативното работење и криминалистичката обработка. Потребно е и перманентно едуцирање и надоградување на полициските службеници од оваа област, преку разни семинари, обуки, предавања и сл.

Една од превентивните мерки во борбата против овој криминал, е и намалувањето на царинските, акцизните и даночните давачки, при што лицата кои се

занимаваат со оваа дејност би имале подобра заработувачка и не би им била интересна за вршење. Друга моќна мерка е конфискацијата на криминално стекнатиот имот.

Исто така потребна е и целосна

соработка на МВР со сите останати државни органи и институции, благовремена размена на податоци, информации и искуства, како и зајакната гранична контрола од страна на МВР во соработка со Царинската управа.

ЛИТЕРАТУРА

Книги:

• Котески М., Николовски М., 2008. Методика на истражување на општиот криминалитет, Издавач: Скопје.

Правни извори:

• Закон за кривична постапка („Сл. весник на Р.Македонија“ бр.15 од 07.03.2005 годи.);

• Закон за акцизите (“Сл. весник на Р Македонија” бр.32 од 27.04.2001 год.);

• Законот за тутун и тутунски производи (“Сл. весник на Р Македонија” бр. 24 од 28.02.2008 год.);

Електронски / интернет извори:

- <http://www.dnevnik.com.mk>
- <http://www.kumanovonews.com>
- <http://www.mk.wikipedia.org>
- <http://www.pravo.org>
- <http://www.vecer.com.mk>

ILLEGAL TRADE AND SMUGGLING OF TOBACCO

M. Koteski, V. Koteski

Faculty of Security Studies - Skopje

SUMMARY

Illegal trade and smuggling of tobacco, negative phenomena that take greater and greater proportions in the Republic of Macedonia, will be studied in this paper. Beside criminal and legal aspects of the problem, different ways of discovering and unveiling this type of criminal activity will be discussed, as well as the efforts to discover and bring the doers of the criminal acts before the organs of the court. The criminal aspect of investigations includes the ways in which the crime is performed, subjects involved, authorized institutions and methods applied in its uncovering and measures that follow after unveiling the criminal act. Attention was paid to the special investigative measures - a powerful device in the hands of prosecutive organs - police, customs administration and financial police.

Author's address:

Marjan Koteski

Faculty of Security Studies

1000 Skopje